

Nr 13

Utlåtande i anledning av motioner angående pensionstillskott m. m.

Andra lagutskottet har i ett sammanhang behandlat fyra till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

a) de likalydande motionerna I: 403 av herr *Kaijser* och II: 445 av herr *Carlshamre* och fröken *Wetterström*, i vilka hemställts »att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning om och förslag till ur AP-fonden finansierad komplettering av pensionstillskotten till folkpension»; samt

b) de likalydande motionerna I: 408 av herr *Werner* och II: 451 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka föreslagits att »riksdagen måtte besluta

1. om ändring i Lag om pensionstillskott enligt beslut av 1969 års riksdag, så att pensionstillskotten fr. o. m. den 1 juli 1970 skall utgå med belopp grundade på fyra procent av basbeloppet, samt att 2 § i nämnda lag erhåller följande lydelse:

2 §.

Pensionstillskott utgör *fjrtio* procent av basbeloppet.

Under nedannämnda tider skall pensionstillskottet utgöra den 1 juli 1970—den 30 juni 1971 åtta,

»	»	»	1971—	»	»	»	1972 tolv,
»	»	»	1972—	»	»	»	1973 sexton,
»	»	»	1973—	»	»	»	1974 tjugo,
»	»	»	1974—	»	»	»	1975 tjufyra,
»	»	»	1975—	»	»	»	1976 tjugoåtta,
»	»	»	1976—	»	»	»	1977 trettioåtta,
»	»	»	1977—	»	»	»	1978 trettiosex

procent av basbeloppet.

2. att pensionstillskotten skall utgå med oreducerade belopp även till personer som uppbär förtidspension, förtida uttag av folkpension samt änkepension»; det förutsätts att vederbörande utskott utarbetar förslag till lagtext.

Gällande bestämmelser

Enligt lag den 9 maj 1969 utgår pensionstillskott till folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller änkepension. Pensionstillskott började utgå den 1 juli 1969 och uppgår för den närmaste ettårsperioden till 3 procent av basbeloppet. Under de följande nio åren kommer pensionstillskottet årligen att öka med 3 procent så att det uppgår till 30 procent av

basbeloppet från och med den 1 juli 1978. Genom pensionstillskotten kommer alla folkpensionärer att under en tioårsperiod tillförsäkras en väsentligt höjd nivå för det ekonomiska grundskyddet. Detta utgör i form av full ålders-, förtids- eller änkepension 90 procent av basbeloppet (70 procent för en av två pensionsberättigade makar). Genom pensionstillskotten höjs garantinivån för ensam pensionär från 90 till 120 procent av basbeloppet och för gift pensionär från 70 till 100 procent av basbeloppet. Pensionstillskotten är i princip avsedda endast för sådana pensionärer som saknar eller har obetydlig ATP. De har därför gjorts inkomstprövade, varvid hänsyn dock endast tas till inkomster i form av ATP-pension. Om utgående ATP-pension och pensionstillskott tillsammans överstiger 30 procent av basbeloppet — eller det lägre procenttal som gäller under övergångsåren 1969—1978 — reduceras pensionstillskottet så mycket som erfordras för att procenttalet ej skall överskridas. Det kan även uttryckas så att i den mån utgående ATP inte täcker skillnaden mellan den höjda garantinivån, 120 eller 100 procent av basbeloppet för ensamstående respektive gift pensionär, och den garantinivå som tillförsäkras i form av full ålderspension, förtidspension eller änkepension, dvs. 90 eller 70 procent av basbeloppet för ensamstående respektive gift pensionär, skall pensions-tillskott utgå till pensionären.

Om grundförmånen utgår med reducerat belopp, skall pensionstillskottet reduceras i samma mån. Denna regel får betydelse i sådana fall där ålderspension tagits ut i förtid, förtidspension utgår med en tredjedels eller två tredjedels pension samt änkepension reducerats med hänsyn till änkans ålder.

Föregående års riksdagsbehandling

Pensionstillskott till folkpension infördes genom beslut av fjolårets riksdag. I anledning av propositionen (1969: 38) med förslag till lag om pensionstillskott, m. m. väcktes ett flertal motioner. I dessa framställdes bl. a. yrkanden av samma innebörd som yrkandena i förevarande motioner. Ärendet behandlades av andra lagutskottet i utlåtande 1969: 41.

Utskottet framhöll att propositionsförslaget tillförsäkrade pensionärer som saknade eller som hade obetydlig ATP en successiv standardförbättring av sin pension och erinrade om att riksdagen i tidigare sammanhang uttalat sig för en sådan reform. Utskottet var berett att biträda den principiella lösning som lades fram i propositionen för den fortsatta förbättringen av folkpensionsförmånerna. När det gällde den föreslagna garantinivån fann utskottet att propositionens förslag om en nivå på 120 procent av basbeloppet för ogift och 100 procent för gift pensionär var lämpligt avvägt. Yrkande om en garantinivå på 130 respektive 110 procent av basbeloppet — dvs. pensionstillskott på 40 i stället för 30 procent av basbelop-

pet — avstyrktes därför. Detsamma gällde yrkande om utredning och förslag till en ur allmänna pensionsfonden finansierad komplettering av pensionstillskotten.

I anslutning till motionsyrkande att pensionstillskotten skulle utgå med oreducerade belopp även i sådana fall då grundförmånen är reducerad anförde utskottet:

Regler om reducering av pensionstillskotten har ansetts nödvändiga för att inte rubba relationerna mellan de olika förmånerna. Departementschefen har i fråga om reduktionen vid förtida uttag av pension jämväl betonat de på försäkringsmässiga bedömanden grundade principerna för beräkningen av pensionens storlek. Ett förtida uttag skall liksom ett uppskjutet uttag i princip vara från ekonomisk synpunkt neutralt för pensionären. Departementschefen har också understrukit att önskvärda förbättringar av pensionsförmånerna före 67 års ålder bör åstadkommas på annat sätt än genom en annan utformning av berörda regler. I det sammanhanget har han erinrat om att riksförsäkringsverket fått i uppdrag att utreda möjligheterna att i ökad utsträckning ge förtidspension åt den äldre arbetskraften.

Utskottet kan instämma med departementschefen. Utskottet avstyrker således motionerna och tillstyrker propositionen i förevarande del.

I ett särskilt yttrande fogat till utskottets utlåtande uttryckte två av utskottets ledamöter en förhoppning att det i en nära framtid skulle bli möjligt att genomföra ytterligare förbättringar för de äldsta och sämst ställda pensionärerna. Endast en mycket liten del av de årligen inflytande ATP-avgifterna skulle behöva tas i anspråk därför.

Riksdagen biträdde utskottets förslag.

Utskottet

Vid fjolårets riksdag fattades beslut om den framtida utbyggnaden av folkpensioneringen. Beslutet innebar att folkpensionärerna tillförsäkrades en successiv höjning av sin pensionsnivå under den närmaste tioårsperioden. Höjningen skulle ske genom pensionstillskott som första året skulle motsvara 3 procent av basbeloppet och sedan öka med 3 procent av basbeloppet varje år under tioårsperioden upp till 30 procent av basbeloppet. Pensionstillskotten är avsedda för sådana pensionärer som saknar ATP-pension eller har obetydliga ATP-belopp. De har därför gjorts inkomstprövade, varvid hänsyn dock tas endast till inkomst i form av ATP-pension.

Förevarande motioner syftar till ytterligare förbättringar av folkpensionärernas ställning. I motionerna I: 408 och II: 451 yrkas att pensionstillskotten skall höjas till 4 procent av basbeloppet och således fullt utbyggda uppgå till 40 procent av basbeloppet. Genomförandet av ett sådant förslag skulle enligt motionärerna medföra en merutgift för statsverket om 151 miljoner kronor för budgetåret 1970/1971. I motionerna I: 403 och II: 445 hemställs om utredning och förslag till en ur allmänna pensionsfonden finansierad komplettering av pensionstillskotten.

Motionsyrkanden med samma innebörd behandlades i samband med propositionen till förra årets riksdag med förslag till lag om pensionstillskott. Riksdagen uttalade därvid att propositionens förslag om pensionstillskott motsvarande 30 procent av basbeloppet var lämpligt avvägt. Motionsyrkandet om en höjning av pensionstillskotten till 40 procent av basbeloppet avvisades därför. Detsamma gällde yrkandet om en ur allmänna pensionsfonden finansierad komplettering av pensionstillskotten.

I de i år väckta motionerna har inte återopats några skäl som bör föranleda riksdagen att frånga den bedömning som gjordes förra året. Utskottet avstyrker på grund härav bifall till motionsyrkandena.

Om grundförmånen utgår med reducerat belopp, skall pensionstillskotten reduceras i samma mån. Denna bestämmelse får betydelse i sådana fall där ålderspension tagits ut i förtid, förtidspension utgår med en tredjedels eller två tredjedels pension samt änkepension minskats med hänsyn till ankans ålder.

I motionerna I: 408 och II: 451 yrkas att pensionstillskotten skall utgå med oreducerade belopp i samtliga nämnda fall.

Vid behandling av motionsyrkande med samma innehåll förra året anförde riksdagen att regler om reducering av pensionstillskotten har ansetts nödvändiga för att inte rubba relationerna mellan de olika förmånerna. I fråga om reduktionen vid förtida uttag av pension betonade riksdagen att beräkningen av pensionens storlek bygger på försäkringsmässiga bedömanden och att ett förtida uttag liksom ett uppskjutet uttag i princip skall vara neutralt för pensionären från ekonomisk synpunkt. Riksdagen underströk också att önskvärda förbättringar av pensionsförmånerna före 67 års ålder borde åstadkommas på annat sätt än genom ändrad utformning av berörda regler. Riksdagen avtog med hänvisning härtill yrkandet i motionerna.

Någon anledning för riksdagen att inta annan ståndpunkt i frågan i år föreligger enligt utskottets mening inte. Utskottet avstyrker därför bifall jämväl till detta motionsyrkande.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa

A. att motionerna I: 403 och II: 445 inte föranleder någon riksdagens åtgärd;

B. att motionerna I: 408 och II: 451 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1970

På andra lagutskottets vägnar:

RUTH HAMRIN-THORELL

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Lars Larsson (s), Dahlberg (s), HübINETTE (m), Ivar Andersson (s)*, fru Grethe Lundblad (s), herr Axelson (fp) och fröken Pehrsson (cp)*;

från a n d r a kammaren: fröken Sandell (s), herrar Fredriksson (s), Svensson i Kungälv (s), Gadd (s), fru Nilsson (cp), herr Aldén (s), fru Frænkel (fp) och herr Carlshamre (m).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

vid utskottets hemställan under A. av herrar HübINETTE (m) och Carlshamre (m).